

ปัญหาการกำหนดความรับผิดฐานหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์¹

กรจักร ส่งเสริม²

ในโลกปัจจุบันหรือเรียกได้ว่าเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่เป็นยุคแห่งความเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เอื้อต่อการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายดาย นับว่ามีประโยชน์ต่อผู้คนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันเครือข่ายสังคมออนไลน์นี้เองก็กลับถูกใช้เป็นช่องทางในการกระทำความผิดได้เช่นกันที่พบได้บ่อยจากการกระทำที่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้อื่นซึ่งได้กระทำผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์บนแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ข้อความหรือรูปภาพอันเป็นเท็จ หรือทำให้ผู้อื่นเสียหายอันเป็นความผิดตามกฎหมาย รวมถึงการแสดงความคิดเห็นผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่น Facebook X(Twitter) Instagram เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้เกิดการกระทำที่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้อย่างง่ายดายเพียงมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ก็เพียงพอแล้ว โดยกระทำผ่านรูปแบบของการพูด เขียน วาดภาพ ข้อความหรือในลักษณะอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่จะต้องได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น โดยที่การหมิ่นประมาทในบริบทของสื่อออนไลน์มีความแตกต่างจากการหมิ่นประมาทที่เกิดขึ้นในโลกออฟไลน์ เนื่องจากการเผยแพร่ข้อมูลออนไลน์ทำได้โดยง่าย รวดเร็วและการกระจายข้อมูลสามารถเกิดขึ้นได้ทันที ทำให้ผู้ต้องเสียหายจากการกระทำความผิดกล่าวหรือผู้ที่ถูกหมิ่นประมาทไม่สามารถป้องกันหรือหยุดยั้งการแพร่กระจายของข้อมูลได้ทันเวลา

แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทยจะกำหนดบทบัญญัติความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้ในมาตรา 326 และบทบัญญัติเพิ่มโทษในกรณีการโฆษณาตามมาตรา 328 ทั้งยังมีการใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 เพื่อดำเนินคดีในบางกรณี แต่การนำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดโทษจากพฤติกรรมบนโลกออนไลน์ยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะพิเศษของการสื่อสารในยุคดิจิทัล รวมไปถึงมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายก็ยังล่าช้าและไม่เหมาะสมแก่ความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าว

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการกำหนดความรับผิดฐานหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปริดา โขติมานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท สติตเสมากุล

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอำนาจเจริญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าประเด็นถึงปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ยังไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของการกระทำความผิดในยุคดิจิทัลอยู่หลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก คือการให้คำจำกัดความของคำว่า “โฆษณา” ตามมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ยังไม่ชัดเจนในบริบทออนไลน์ ซึ่งมาตรา 328 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำการโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษรกระทำการโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”³ แม้ว่าตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คำว่า “โฆษณา” จะหมายถึงการเผยแพร่ข้อความต่อสาธารณชน⁴ แต่ในบริบทของการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ กลับพบว่าการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งานมีความหลากหลาย อันเนื่องมาจากการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวที่แตกต่างกันในแต่ละแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชัน ซึ่งผู้ใช้งานสามารถกำหนดระดับการเข้าถึงโพสต์ได้หลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่การตั้งค่าให้สามารถเข้าถึงได้เฉพาะตนเอง การจำกัดเฉพาะผู้ที่เป็ “เพื่อน” หรือ “ผู้ติดตาม” ไปจนถึงการเปิดให้โพสต์นั้นสามารถเข้าถึงได้โดยสาธารณชนทั่วไป กล่าวคือ ผู้ใดก็ตามที่มีบัญชีผู้ใช้งานในแพลตฟอร์มดังกล่าวก็สามารถเข้าถึงเนื้อหา นั้นได้โดยไม่จำกัด ผู้ศึกษาเห็นว่าแม้การโฆษณาตามมาตราดังกล่าวคือ รูปแบบดั้งเดิมก่อนที่เครือข่ายออนไลน์จะเข้ามามีบทบาท แต่ถ้ามีการหมิ่นประมาททำผ่านสื่อไม่ว่าสื่อประเภทใด ๆ รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ ก็จะต้องใช้มาตรา 328 เมื่อเป็นกรณี “หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา” ก็จะมีโทษเพิ่มสูงขึ้น⁵

ปัญหาประการที่สองคือ ปัญหาการตีความกรณีความผิดฐานหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ การวินิจฉัยความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จำเป็นต้องพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาในการเผยแพร่ข้อความต่อสาธารณะหรือไม่ ซึ่งความในมาตรา 328 นี้ไม่ได้มุ่งเจาะจงเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มบุคคล แต่ได้กระจายให้รู้กันอย่างกว้างขวาง ดังนั้น ผู้กระทำความผิดนี้จึงไม่ได้กระทำต่อบุคคลที่สามเป็นการเฉพาะ แต่จะเป็นใครก็ได้ที่ได้รับทราบข้อความนั้น ซึ่งการโฆษณาอาจกระทำในรูปแบบใดก็ได้ เช่น โดยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่

³มาตรา 328 ประมวลกฎหมายอาญา.

⁴ศิริจันทร์ บินศิริวานิช, “อาชญากรรมคอมพิวเตอร์: การบังคับใช้กฎหมายในคดีหมิ่นประมาทบนระบบ เครือข่ายเฉพาะเรื่องชื่อเสียง,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 35.

⁵กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา เครื่องมือพื้นฐานปิดปากการมีส่วนร่วม, (iLAW, 2 สิงหาคม 2562), <https://www.ilaw.or.th/articles/9447> สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2568.

ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพหรือบันทึกอักษร ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาสำเร็จเมื่อบุคคลที่สามรู้และเข้าใจข้อความที่ใส่ความตามองค์ประกอบความผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา 326 โดยไม่จำกัดจำนวนผู้รู้และเข้าใจข้อความ แม้จะมีคนทราบและเข้าใจข้อความนั้นเพียงคนเดียวความผิดก็สำเร็จแล้ว⁶ ซึ่งในบริบทของเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้น พฤติกรรมอย่างการแชร์หรือโพสต์ซ้ำข้อมูลสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและง่ายดายโดยมิได้ผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบต่อสิทธิของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของข้อความที่ถูกแชร์ ช่องทางการเผยแพร่ จำนวนผู้ติดตามหรือเข้าถึงโพสต์ การใช้ข้อความประกอบเพิ่มเติมโดยผู้แชร์ รวมถึงเจตนาแฝงที่อาจสะท้อนออกจากพฤติกรรมโดยรวมบนแพลตฟอร์มนั้น ๆ อีกทั้ง ในบางกรณีที่ข้อความต้นทางหรือต้นฉบับมีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาทอย่างชัดเจน การแชร์ข้อความดังกล่าวอาจถูกตีความว่าเป็นการมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนส่งเสริมข้อความนั้นโดยปริยาย ดังนั้น ในการพิจารณาถึงเจตนาในการกระทำความผิดจึงไม่อาจวินิจฉัยจากพฤติกรรมภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพิจารณาปัจจัยแวดล้อมประกอบกันถึงเจตนาในการโฆษณาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการวินิจฉัยว่าการกระทำบนสื่อสังคมออนไลน์เข้าข่ายความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของข้อความที่ถูกแชร์ ช่องทางการเผยแพร่ จำนวนผู้ติดตามหรือเข้าถึงโพสต์ การใช้ข้อความประกอบเพิ่มเติมโดยผู้แชร์ รวมถึงเจตนาแฝงที่อาจสะท้อนออกจากพฤติกรรมโดยรวมบนแพลตฟอร์มนั้น ๆ

ปัญหาประการที่สามคือ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกรณีที่ไม่มีกรณีกฎหมายหรือแบ่งแยกลักษณะของผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้ชัดเจนและกำหนดให้ความรับผิดชอบแต่ละประเภทของผู้กระทำความผิดในกรณีการหมิ่นประมาทออนไลน์ที่ต่างกันนั้นมีอัตราโทษที่ต่างกันอย่างไร ทำให้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับการตีความเรื่องความรับผิดชอบว่าครอบคลุมถึงการโพสต์ แชร์ อันเป็นการกระจายข้อมูลต่อ หรือการกดไลก์ที่มีส่วนร่วมในโพสต์ต้นฉบับว่ากระทำการเช่นไรจึงจะอยู่ในขอบเขตของการเป็นผู้กระทำความผิดหมิ่นประมาทเองหรือเป็นผู้สนับสนุน ซึ่งหากเทียบกับกฎหมายต่างประเทศอย่างในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ซึ่งกฎหมายเฉพาะมารองรับถึงปัญหานี้อย่าง Cybercrime Prevention Law of Republic Act 10175⁷ มีการกำหนดให้เฉพาะผู้โพสต์เนื้อหาต้นฉบับเท่านั้นที่จะเป็นผู้รับผิดชอบในความผิดฐานหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ไม่รวมถึงผู้ที่ได้รับเนื้อหาหรือกดถูกใจ แชร์

⁶ ไรรูด กะยมสันต์.(2557), คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 – มาตรา 366, พิมพ์ครั้งที่ 11, (กรุงเทพมหานคร :สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งนิติบัณฑิตยสภา, 2557), หน้า 369-371.

⁷ ประชาไท, (2557) ‘ฟิลิปปินส์บังคับใช้ พ.ร.บ.คอมฯ ต่อ หลังศาลฎีกาให้โทษหมิ่นประมาทออนไลน์ชอบด้วยรธน.’, <https://prachatai.com/journal/2014/02/51871> (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2568).

หรือแสดงความเห็นหรือก็คือผู้ที่กระจายข้อมูลออกไป ซึ่งทำให้เกิดความชัดเจนจากการแบ่งแยกประเภทของผู้กระทำที่แน่นอน

ปัญหาประการสุดท้าย คือปัญหาการคุ้มครองเหยื่อผู้เสียหายจากกรณีหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ การขาดบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะที่รองรับการกระทำความผิดในลักษณะหมิ่นประมาทบนโลกออนไลน์อย่างตรงตัว แม้ว่ากฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้ในปัจจุบันคือประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 และมาตรา 328 อีกทั้งมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ยังไม่สามารถรองรับสภาพปัญหาได้อย่างครอบคลุมเหมาะสม โดยเฉพาะในส่วนของกรณีเหยื่อผู้เสียหาย กล่าวคือเมื่อมีคดีความที่เกี่ยวกับการหมิ่นประมาทบุคคลอื่นผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้นยังไม่มีการกำหนดให้มีมาตรการเยียวยาหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราวไว้ก่อนศาลพิพากษา แม้จะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 16/1 ซึ่งมีการบัญญัติถึงการให้จำเลยทำลายข้อมูลนั้นที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายเพื่อเป็นการบรรเทาและเยียวยา แต่ต้องเป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วเท่านั้น ซึ่งเป็นกระบวนการในศาลค่อนข้างใช้ระยะเวลานานพอสมควรอาจทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายมากยิ่งขึ้นในระหว่างที่ยังต้องดำเนินกระบวนการอยู่

จากผลการศึกษาปัญหาการกำหนดความรับผิดฐานหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์พบว่าบทบัญญัติกฎหมายที่ใช้บังคับแก่กรณียังไม่สามารถตอบสนองต่อความซับซ้อนของพฤติกรรมกระทำความผิดบนแพลตฟอร์มดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการให้คำจำกัดความของคำว่า “โฆษณา” ตามมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ยังไม่ชัดเจนในบริบทออนไลน์ หากมีการปรับปรุงบทบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยการเพิ่มนิยามคำว่าโฆษณาที่ครอบคลุมถึงกรณีการหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์เข้ามา อย่างในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มาตรา 14(4) บัญญัติว่า “นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้...”⁸ ในตอนท้ายที่มีการกล่าวว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้” กรณีนี้เองผู้ศึกษาเห็นว่าค่อนข้างจะชัดเจนและครอบคลุมถึงกรณีที่มีการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการจำกัดความของคำว่าโฆษณาในกรณีหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ และจากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศอย่างสหราชอาณาจักรที่มี

⁸ มาตรา 14(4) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560.

การกำหนดถึงกรณีหมิ่นประมาทที่เข้าข่ายการโฆษณาไว้อย่างชัดเจนซึ่งเรียกว่า Libel⁹ คือ การหมิ่นประมาทที่เป็นการโฆษณา โดยกระทำในรูปของวัตถุ ไม่ว่าจะเป็นในรูปของการใส่ความด้วยเอกสาร รวมความตลอดถึงหนังสือที่เขียน หรือพิมพ์ รูปภาพ แผ่นเสียง รูปหล่อรูปปั้น แกะสลัก กลึง และของอื่น ๆ ที่เป็นถาวรวัตถุ คงทนอยู่ได้นาน ถือว่าการกระทำความผิดเป็นการใส่ความอันร้ายแรง เป็นผลให้ผู้ถูกหมิ่นประมาทนั้นเสียหายอย่างมาก ผู้ที่กระทำความผิดนั้นก็จะต้องมีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา

ดังนั้น หากมีการกำหนดนิยามหรือการบัญญัติคำจำกัดความที่เฉพาะเจาะจงถึงบริบทของการใช้งานในเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยอาจใช้ถ้อยคำว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ หรือภาพหรือแผ่นภาพโดยประการใด ๆ ... หรือโดยการกระจายเสียงหรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีได้กำหนดนิยามของ “โฆษณา” ไว้อย่างชัดเจน เพื่อปัญหาการขาดการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน

2. ในปัญหาการตีความกรณีความผิดฐานหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ จากการศึกษาองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา คือ การที่ผู้กระทำความผิดให้ข้อความหรือข้อมูลอันเป็นการหมิ่นประมาทแพร่กระจายไปสู่สาธารณชน ซึ่งในบริบทของสื่อออนไลน์ที่ลักษณะของการสื่อสารมีความรวดเร็ว เข้าถึงคนจำนวนมาก และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ทั่วไปสามารถมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างเสรี ทำให้พฤติกรรม “แชร์” หรือ “โพสต์ซ้ำ” หรือ “การเผยแพร่ซ้ำ” ข้อมูลเกิดขึ้นโดยง่ายโดยไม่ผ่านกระบวนการไตร่ตรองหรือพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิของผู้อื่นอย่างรอบคอบ เนื่องจากการสื่อสารในเครือข่ายออนไลน์มีความแตกต่างจากการหมิ่นประมาทในโลกออฟไลน์ จากความเร็วและการแพร่กระจายข้อมูล ผู้ศึกษาเห็นว่าควรพิจารณาจัดทำกฎหมายเฉพาะหรือเพิ่มหมวดเกี่ยวกับการกระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญา หรือการออกพระราชบัญญัติใหม่ เพื่อที่จะไม่ต้องปรับบททั่วไปตามมาตรา 326 และ มาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพื่อเกิดความชัดเจนในความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายต่อการดำเนินคดี อีกทั้งยังสร้างแนวบรรทัดฐานให้ประชาชนทั่วไปซึ่งเป็นผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้เข้าใจและทราบถึงความรู้ด้านกฎหมายอันเป็นเรื่องใกล้ตัวประชาชนทุกคนในยุคดิจิทัลนี้

3. ในปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกรณีที่ไม่มีการจำแนกประเภทหรือแบ่งแยกลักษณะของผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้ชัดเจน อาจมีการกำหนดระดับความรับผิดชอบ

⁹ สุธิดา ผิวขาว, ‘การหมิ่นประมาททางสื่อสังคมออนไลน์ DEFAMATION ON SOCIAL MEDIA’ (2563), ฉบับที่ 1 วารสารวณัฏฐองแหกรพุทธศาสตรปริทรรศน์ 97, 101-102.

ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ควรกำหนดระดับความรับผิดชอบในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดที่มีฐานะแตกต่างกัน ได้แก่ ผู้กระทำโดยตรง เช่น ผู้สร้างหรือโพสต์เนื้อหาหมิ่นประมาท ผู้เผยแพร่ซ้ำ เช่น ผู้แชร์หรือคัดลอกข้อความไปโพสต์ต่อ และผู้แสดงออกทางปฏิกิริยา เช่น ผู้กดไลก์หรือแสดงอีโมจิ ทั้งนี้ควรกำหนดองค์ประกอบของความผิดชัดเจนสำหรับพฤติกรรมบนแพลตฟอร์มดิจิทัล รวมถึงแนวทางในการแยกความรับผิดชอบของผู้ใช้งานไม่ว่าจะเป็นผู้โพสต์ซึ่งเป็นโพสต์ต้นฉบับ ผู้แชร์หรือก็คือผู้เผยแพร่ซ้ำหรือกระจายข้อมูลต่อ ผู้คอมเมนต์หรือผู้แสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลที่หมิ่นประมาทนั้น และมาตรฐานการพิสูจน์หลักฐานดิจิทัล รวมถึงเรื่องการกำหนดโทษซึ่งมีการกำหนดความรับผิดชอบให้สัมพันธ์กับเจตนาจากความร้ายแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย

4. ส่วนของปัญหาการคุ้มครองเยียวยาผู้เสียหายจากกรณีหมิ่นประมาททางเครือข่ายสังคมออนไลน์ การจัดให้มีมาตรการคุ้มครองชั่วคราวก่อนคำพิพากษา ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มาตรา 16/1 กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ลบหรือระงับการเผยแพร่ข้อมูล อันเป็นเท็จที่กระทบต่อชื่อเสียงของบุคคลได้ ภายหลังมีคำพิพากษาถึงที่สุดเท่านั้น เนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีอาญาอาจใช้ระยะเวลายาวนาน ผู้เสียหายมีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติใหม่ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 หรือในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษาในกรณีที่มีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าเนื้อหานั้นเป็นการหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรง และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้เผยแพร่ลักษณะเนื้อหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวอาจมีลักษณะเป็นการสั่งให้ระงับการเข้าถึงเนื้อหา สั่งให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม ดำเนินการซ่อนข้อความจากผลการค้นหา หรือจำกัดการเข้าถึงข้อความนั้นไว้เฉพาะบุคคลบางกลุ่ม ในระหว่างดำเนินคดี โดยขอเสนอด้วยคำร่างมาตราใหม่ “ในกรณีที่ปรากฏพฤติการณ์ตามสมควรว่า ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เผยแพร่สู่สาธารณะเป็นการหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรงและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของบุคคลอย่างต่อเนื่อง และมีหลักฐานปรากฏชัด ศาลอาจมีคำสั่งให้ระงับการเผยแพร่ข้อมูล ดังกล่าวชั่วคราวเป็นการเฉพาะเพื่อป้องกันความเสียหายที่ไม่อาจเยียวยาได้ในภายหลัง ทั้งนี้ให้ศาลพิจารณา โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสิทธิของผู้เสียหายและสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา”

เพื่อการควบคุมสื่อสังคมออนไลน์ ลดปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การเผยแพร่ข่าวลือ หรือ การทำลายชื่อเสียงของบุคคลในโลกออนไลน์ แต่ในขณะเดียวกันก็รักษาสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิ ส่วนบุคคลและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, **คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา**, พิมพ์ครั้งที่ 11, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2557).
- ศิริจันทร์ บัณศิริวานิช, “อาชญากรรมคอมพิวเตอร์: การบังคับใช้กฎหมายในคดีหมิ่นประมาทบนระบบ
เครือข่ายเฉพาะเรื่องชื่อเสียง,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2550), หน้า 35.
- สุริดา ผิวขาว, ‘การหมิ่นประมาททางสื่อสังคมออนไลน์ DEFAMATION ON SOCIAL MEDIA’ (2563),
ฉบับที่ 1 วารสารวณัฏฐองแหรทพุทธศาสตรปริทรรศน์ 97, 101-102.
- ประชาไท. (2557). **ฟิลิปปินส์บังคับใช้ พ.ร.บ.คอมฯ ต่อ หลังศาลฎีกาให้โทษหมิ่นประมาทออนไลน์ชอบ
ด้วยรธน.** สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2568, จาก <https://prachatai.com/journal/2014/02/51871>.
- iLAW. (2562). **กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา เครื่องมือพื้นฐานปิดปากการมีส่วนร่วม.** สืบค้นเมื่อวันที่
25 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.ilaw.or.th/articles/9447>.
- ประมวลกฎหมายอาญา.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560